

مجامع پارلمانی منطقه‌ای (۱)؛ الزامات راهبردی مجلس دوازدهم

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۷/۱۵
Publish Date : 2026/10/7

عنوان: مجامع پارلمانی منطقه‌ای (۱)؛ الزامات راهبردی مجلس دوازدهم
تهیه و تدوین کنندگان (Authors): مصطفی دلاور پور اقدم، حسن خداوردی
واژه‌های کلیدی: منطقه گرایی، دیپلماسی پارلمانی، مجلس دوازدهم، دیپلماسی نهادی
ناشر: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21948>

Permanent Link: https://report.mrc.ir/article_12000.html

Publisher : Islamic Parliament Research Center of Iran

شماره مسلسل: ۲۱۹۴۸

کد موضوعی: ۲۶۰

عنوان: مجامع پارلمانی منطقه‌ای (۱)؛ الزامات راهبردی مجلس دوازدهم

نوع گزارش: طرح / لایحه □، نظارتی □، راهبردی ■، پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

اظهار نظر کننده: محمد آدمی (دفتر مطالعات حقوقی)

ناظران علمی: جلیل محبی، مهدی امیری

همکار: سیدحسین حسینی

گرافیک و صفحه آرایی: زهرا دلاوری

ویراستار ادبی: اکرم وحدانی‌فر

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۵/۰۵/۲۵

نماینده در پایگاه مرکز اطلاعاتی علمی جهاد دانشگاهی (SID)، پایگاه مجلات تخصصی نور (Noor Mags)

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۹
۲. پیشینه.....	۹
۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز.....	۹
۲-۲. سوابق تقنینی.....	۹
۳. مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع.....	۱۰
۴. مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی.....	۱۲
۵. مجمع بین‌المجالس آسه‌آن.....	۱۴
۶. مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان.....	۱۵
۷. مجمع پارلمانی ناتو.....	۱۷
۸. مجمع قانونگذاری شرق آفریقا.....	۱۸
۹. کنفرانس پارلمانی کشورهای حوزه دریای بالتیک.....	۱۹
۱۰. مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه.....	۲۰
۱۱. جمع‌بندی.....	۲۲
منابع و مأخذ.....	۲۴

فهرست جداول

جدول ۱. سوابق مطالعاتی مرتبط با مجمع پارلمانی منطقه‌ای.....	۹
جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با مجمع پارلمانی منطقه‌ای.....	۹
جدول ۳. الزامات تقویت منطقه‌گرایی در راهبرد دیپلماسی پارلمانی مجلس دوازدهم.....	۲۳

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. رئیس و مقرر برگزاری اجلاس‌های مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع.....	۱۰
شکل ۲. رئیس و مدیر اجرایی مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی.....	۱۴
شکل ۳. اجلاس رؤسای کشورها و مجالس کشورهای ترک‌زبان در اکتبر سال ۲۰۲۵ میلادی.....	۱۶
شکل ۴. رئیس و ژئوپلیتیک مجمع پارلمانی همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه.....	۲۲

مجامع پارلمانی منطقه‌ای (۱)؛ الزامات راهبردی مجلس دوازدهم

چکیده

منطقه‌گرایی پارلمانی یکی از ظرفیت‌های دیپلماسی مکمل و سیاست خارجی متوازن جمهوری اسلامی ایران برای تقویت اعتمادسازی و همکاری‌های مشترک است. اشتراک‌گذاری ظرفیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم با سایر مجالس ملی در قالب همکاری‌های نهادی، نه فقط کارآمدی و اثربخشی دیپلماسی پارلمانی کشورمان را ارتقا می‌دهد، بلکه به اعتبارزدایی روایت‌های انحرافی دشمن برای القای انزوای سیاسی ایران در سطوح سازمان‌های بین‌المللی نیز کمک می‌کند. در حال حاضر دیپلماسی مجامع پارلمانی بیشتر به سمت سه نهاد مجمع مجالس آسیا، اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی و اتحادیه بین‌المجالس جهانی منحصر شده است و ریل‌گذاری نقشه راه عملیاتی برای مشارکت فعال و گزینشی هیئت‌های دیپلماتیک در مجامع پارلمانی منطقه‌ای در کنار تقویت دیپلماسی پارلمانی دوجانبه، می‌تواند قدرت اقناعی و اثربخشی پدافند سیاسی کشورمان در مواجهه با تهدیدات ترکیبی جنگ شناختی را تقویت کند. تقویت مقاومت ادراکی و دیپلماسی روایی مجلس دوازدهم با حضور در اجلاس سران، اعتمادسازی پلکانی با کشورهای همسایه، انتفاع حداکثری از پتانسیل دیپلماتیک معاون اجرایی مجلس در اجلاس دبیران کل مجامع پارلمانی و جایابی مناسب دبیران فراکسیون‌های اکثریت و اقلیت، قانونگذاران جوان و بانوان نماینده - دیپلمات در رایزنی‌های سیاسی با مجامع پارلمانی، می‌تواند آغازگر فصل نوینی از توانمندسازی دیپلماسی مجامع پارلمانی جمهوری اسلامی ایران باشد.

بیان / شرح مسئله

قرن پیش‌رو، قرن سیاست و یکی از الزامات تقویت دیپلماسی آسیایی، اعتمادسازی و تنش‌زدایی فعال از درجه منطقه‌گرایی پارلمانی است. با توجه به نقش مهم و بی‌بدیل منطقه‌گرایی در توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی و رسمی، یکی از اولویت‌های گروه مطالعات پارلمانی دفتر مطالعات سیاسی، پایش و غربالگری مجامع پارلمانی منطقه‌ای براساس منافع مشترک منطقه‌ای و اولویت‌های سیاست خارجی فصل بیستم و یکم قانون برنامه هفتم پیشرفت است. برای مثال، در تبصره بند «۲» ماده (۱۰۰) قانون برنامه هفتم، وزارت امور خارجه مکلف کرده است با هدف افزایش نقش منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران و تقویت نظام چندقطبی با اقدامات دیپلماتیک، متوازن‌سازی روابط با کشورهای منطقه را مورد توجه قرار دهد و نسبت به توسعه آن در طول اجرای برنامه اقدام کند. منطقه‌گرایی پارلمانی کاملاً در راستای مجموعه ابتکاراتی است که می‌تواند به تحقق این هدف کمک کند.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

- مجامع پارلمانی منطقه‌ای با پذیرش اعضای ناظر یا همکاری با سایر سازمان‌های بین‌المللی به سمت تقویت ارزش افزوده سیاست خارجی از طریق شبکه‌سازی نوآوری‌های تقنینی، نظارتی و دیپلماتیک گام برداشته‌اند.
- برخی مجامع پارلمانی همچون مجمع پارلمانی ناتو^۱ با کارکرد امنیتی و نظامی شکل گرفته‌اند. عضویت برخی کشورهای پیرامونی جمهوری اسلامی ایران در جغرافیای آسیای میانه در مجمع پارلمانی ناتو، ضرورت پایش سیاست‌های آن را در مطالعات امنیت منطقه‌ای کشورمان افزایش داده است.
- مجمع پارلمانی ناتو، یکی از اهداف خود را دیپلماسی پارلمان همسو و هم‌افزا در قبال سیاست‌های روسیه در اوکراین و قفقاز شمالی عنوان کرده است. موضوعات مرتبط با چشم‌انداز جایگاه ناتو در ژئوپلیتیک غرب آسیا، از جمله جمهوری اسلامی ایران در «گروه ویژه مدیریتانه و خاورمیانه»، بررسی می‌شوند.
- برگزاری اجلاس‌های سالانه رؤسای مجالس عضو مجامع پارلمانی منطقه‌ای از مهم‌ترین جلوه‌های دیپلماسی پارلمانی سران و تأثیرگذاری مستقیم رؤسای مجالس بر رویدادهای سیاسی و امنیتی منطقه‌ای است. این ابتکار عمل می‌تواند بازخورد دیپلماسی روایی رئیس مجلس شورای اسلامی را بر رویدادهای مهم آسیایی تقویت کند.
- قاره‌هایی که از خلاقیت و ابتکار عمل لازم برای پایه‌گذاری مجامع پارلمانی منطقه‌ای برخوردار بوده‌اند، به همان میزان اقبال بالاتری برای تصاحب کرسی‌های مدیریتی در اتحادیه بین‌المجالس جهانی داشته‌اند. سهم آسیا به دلیل ضعف راهبردی و ساختاری در پایه‌گذاری مجامع پارلمانی منطقه‌ای در تصاحب کرسی‌های مدیریتی اتحادیه بین‌المجالس جهانی قابل قبول نبوده است.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

- عنصر جغرافیا و ژئوپلیتیک به یکی از عناصر وحدت‌آفرین در عرصه مجامع پارلمانی منطقه‌ای تبدیل شده است که از مهم‌ترین مصادیق آن می‌توان به مجمع پارلمانی کشورهای پیرامون دریای سیاه یا دریای بالتیک اشاره کرد. به همین دلیل توصیه می‌شود نقش **عنصر جغرافیا و کریدورهای اقتصادی و هویتی در پایه‌گذاری مجامع پارلمانی منطقه‌ای تقویت شود** که از مصادیق آن می‌توان به ابتکار عمل دیپلماتیک و رویکرد عمل‌گرایانه مجلس دوازدهم برای پایه‌گذاری مجمع رؤسای مجالس کشورهای حاشیه دریای خزر یا مجمع پارلمانی کمربند راه اشاره کرد.

■ یکی از ارکان مجامع پارلمانی منطقه‌ای در اوراسیا و شرق آسیا، **اجلاس مشورتی رؤسای کمیسیون سیاست خارجی مجالس عضو** است. دیپلماسی هدفمند و گزینشی رئیس کمیسیون سیاست خارجی و امنیت ملی مجلس دوازدهم در این اجلاس‌ها متناظر با اولویت‌های سیاست خارجی نوین کشورمان در جنگ رمضان، می‌تواند پتانسیل دیپلماسی مکمل مجلس دوازدهم در عرصه روابط منطقه‌ای را تقویت کند.

■ «**جایزه خدمات برجسته مجمع بین پارلمانی آسه‌آن**»^۱ به نمایندگانی داده می‌شود که ارزش افزوده بالایی را برای این نهاد پارلمانی خلق کرده‌اند. این ابتکار عمل، تشویق اعضا به نوآوری در سه حوزه تقنین، نظارت و دیپلماسی پارلمانی را افزایش داده است. بومی‌سازی این ابتکار عمل توسط مرکز افکارسنجی خانه ملت و معرفی مهم‌ترین قانون، اقدام و ابتکار عمل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از نگاه مردم و خبرگان، می‌تواند ستون‌های مجلس تحول‌گرا را هر چه بیشتر تقویت کند.

■ در ساختار اغلب کمیته‌های تخصصی مجامع پارلمانی منطقه‌ای، یک گزارشگر تعریف شده است که شرح وظایفش همانند وظایف دبیران کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی است. مطالعه تطبیقی شرح وظایف و بومی‌سازی ابتکارات گزارشگران مذکور، به ارتقای کارایی دبیران کمیسیون‌های مجلس کمک می‌کند.

■ یکی از عناصر و شاخص‌های قرارگیری در منظومه قرن پیش‌رو - قرن آسیا، داشتن کارنامه قوی در حوزه منطقه‌گرایی پارلمانی است. به همین دلیل دیپلماسی هم‌افزای دبیرخانه مجمع مجالس آسیایی، وزارت امور خارجه، اداره کل امور بین‌الملل قوه مقننه و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی برای پایه‌گذاری یا مشارکت فعال در مجامع پارلمانی براساس منافع مشترک منطقه‌ای، ایران را به هاب دیپلماسی پارلمانی غرب آسیا تبدیل خواهد کرد.

■ یکی از ارکان مشورتی مجامع پارلمانی منطقه‌ای، برگزاری نشست بین دبیران کل (معاونین اجرایی) مجالس عضو است. در این نشست‌ها، تجارب ستادی مجالس عضو در حمایت از قانونگذاران و هیئت‌های دیپلماتیک به اشتراک گذاشته و توصیه می‌شود کنشگری و مشارکت فعال معاون اجرایی مجلس شورای اسلامی در مجامع پارلمانی منطقه‌ای یا اجلاس‌های مرتبط با دبیران کل مجالس کشورهای عضو شانگهای یا بریکس پلاس تقویت شود.

■ توانمندسازی فعالیت‌های دیپلماتیک قانونگذاران جوان (نماینده زیر ۴۵ سال) و بانوان نماینده از اولویت‌های مشترک اغلب مجامع پارلمانی منطقه‌ای است و آنان با برگزاری اجلاس‌های سالانه قانونگذاران جوان یا بانوان نماینده به دنبال آنند که ارزش افزوده مراودات دیپلماتیک را افزایش دهند. در این میان، خلاقیت دیپلماتیک فراکسیون زنان یا قانونگذاران جوان مجلس دوازدهم می‌تواند بخشی از دیپلماسی پارلمانی تحول‌گرایانه برای تقویت جایگاه ایران در مجامع پارلمانی باشد.

■ تشکیل نهادهایی همچون «مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان»^۲ و «مجمع پارلمانی کشورهای فرانسوی‌زبان» نشان می‌دهد مجالس دنیا با استفاده از هویت و زبان مشترک و پایه‌گذاری مجامع پارلمانی هویت‌محور به دنبال آنند که حوزه نفوذ خود را گسترش دهند. در این میان، زبان و هویت فارسی از دامنه و نفوذ بالایی در شبه‌قاره هند، افغانستان و تاجیکستان برخوردار است و پایه‌گذاری مجمع پارلمانی منطقه‌ای براساس زبان و هویت ایرانی از خلاقیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم قلمداد می‌شود.

1. AIPA Distinguished Service Awards

2. Parliamentary Assembly of Turkic States (TURKPA)

۱. مقدمه

یکی از ملزومات اعتبارزدایی از روایت انحرافی القای انزوای ایران در نهادهای بین‌المللی، خلاقیت راهبردی برای پایه‌گذاری یا عضویت رسمی و ناظر در مجامع پارلمانی منطقه‌ای است. بومی‌سازی ابتکارات مجامع مذکور متناسب با اولویت‌های سیاست خارجی ایران متناظر با شرایط جنگ رمضان می‌تواند سهم دیپلماسی پارلمانی را در بازدارندگی سیاسی افزایش دهد. دیپلماسی مجامع پارلمانی از مهم‌ترین ظرفیت‌های نوآورانه مجلس دوازدهم برای اعتمادسازی ساختاری و ارتقای ارزش افزوده فعالیت‌های دیپلماتیک وزارت امور خارجه است. مجلس دوازدهم دستاوردهایی را در سه نهاد اتحادیه بین‌المجالس جهانی، اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی و مجمع مجالس آسیایی داشته است و ترسیم نقشه راه عملیاتی برای گسترش روابط متوازن با مجامع پارلمانی منطقه‌ای می‌تواند اثربخشی دیپلماسی نهادی مجلس دوازدهم را افزایش دهد. عضویت ناظر هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در مجامع پارلمانی واقع در آسیای میانه، جنوب شرق آسیا، بریکس پلاس و شانگهای، فضای مساعدی را برای استقرار نظم نوین دیپلماسی آسیایی براساس منافع و تهدیدات مشترک فراهم خواهد کرد.

۲. پیشینه

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

جدول ۱. سوابق مطالعاتی مرتبط با مجامع پارلمانی منطقه‌ای

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۱	اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی، پارلمان عرب و مجمع پارلمانی ناتو	۱۳۹۵	۱۴۸۸۹	دفتر سیاسی	انتفاع حداکثری از مزیت‌های راهبردی دیپلماسی مجامع پارلمانی از مهم‌ترین اهداف تهیه این گزارش بوده است.
۲	مطالعه تطبیقی اتحادیه‌های پارلمانی منطقه‌ای	۱۴۰۲	۱۹۳۰۵	دفتر سیاسی	بومی‌سازی تجارب مجامع پارلمانی منطقه‌ای و کاربری آن برای توانمندسازی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی از مهم‌ترین موارد مطروحه در این گزارش است.

۲-۲. سوابق تقنینی

جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با مجامع پارلمانی منطقه‌ای

ردیف	عنوان قانون	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	نکات برجسته
۱	قانون موافقت‌نامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و مجمع مجالس آسیایی درخصوص حقوق، مزایا و مصونیت‌های دبیرخانه دائمی مجمع مجالس آسیایی	مجلس شورای اسلامی	نهم مرداد ۱۴۰۱	این قانون مشتمل بر یک مقدمه و ۱۴ ماده با هدف تسهیل در انجام وظایف پیش‌بینی شده دبیرخانه دائمی در منشور مجمع و فراهم کردن امکان انجام وظیفه همراه با حسن نیت و کارایی دبیرکل، مقامات و کارمندان خدمات عمومی به تصویب رسید.

۳. مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع

«مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع»^۱ به‌عنوان رکن مشورتی و پارلمانی سازمان کشورهای مستقل مشترک‌المنافع از هیئت‌های پارلمانی کشورهای روسیه، تاجیکستان، جمهوری آذربایجان، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ازبکستان تشکیل شده است و از مصادیق تلاش کشورهای آسیای میانه و قفقاز برای تقویت منطقه‌گرایی در عرصه روابط پارلمانی است. اداره مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع برعهده شورای مجمع و شامل رؤسای مجالس کشورهای عضو است. والناتینا ماتوینکو،^۲ رئیس شورای فدراسیون روسیه در ۹ نوامبر سال ۲۰۱۱ به‌عنوان رئیس شورای مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع انتخاب شد که نشانگر نفوذ بالای روسیه در این نهاد پارلمانی است [۱].

شکل ۱. رئیس و مقر برگزاری اجلاس‌های مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع

کاخ تاورچسکی^۳ مقر برگزاری اجلاس‌های مجمع 	والناتینا ماتوینکو رئیس شورای فدراسیون روسیه و رئیس مجمع
---	---

بیش از سه‌هزار نماینده مجلس از کشورهای مستقل مشترک‌المنافع در راستای دیپلماسی پارلمانی هم‌افزا، دستاوردها و تجارب خود را مبادله می‌کنند. ایجاد چارچوب حقوقی برای همکاری‌های مشترک اقتصادی، نظارت بر انتخابات و همه‌پرسی‌ها، فعالیت‌های حفظ صلح و همکاری‌های بین‌المللی از مهم‌ترین حوزه‌های همکاری بین مجالس عضو سازمان کشورهای مستقل مشترک‌المنافع است. «مجمع بین پارلمانی جوانان کشورهای عضو کشورهای مستقل مشترک‌المنافع»^۴ از ارکان مهم مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع است که مولود اهمیت مبحث جوان‌گرایی در سطوح جهانی و منطقه‌ای است.

دبیر کل، ریاست دبیرخانه را برعهده دارد. دبیرخانه به شورای مجمع، کمیسیون‌های دائمی و سایر نهادهایی که مطابق با کنوانسیون سازمان کشورهای مستقل مشترک‌المنافع تأسیس شده‌اند کمک می‌کند. مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک‌المنافع از ۹ کمیسیون دائمی تشکیل شده است که مهم‌ترین وظیفه آنها، تهیه «پیش‌نویس قوانین نمونه»^۵ است. عناوین ۹ کمیسیون دائمی عبارت‌اند از:

■ کمیسیون دائمی مسائل سیاسی و همکاری بین‌المللی؛^۶

■ کمیسیون دائمی مسائل دفاعی و امنیتی؛^۷

1. Interparliamentary Assembly (IPA) of the Commonwealth of Independent States (IPACIS)

2. Valentina Matvienko

3. Tavrichesky Palace

4. Youth Interparliamentary Assembly of Member Nations of the Commonwealth of Independent States (YIPACIS)

5. Drafting of Model Laws

6. Permanent Commission on Political Issues and International Cooperation

7. Permanent Commission on Defense and Security Issues

■ کمیسیون دائمی سیاست اجتماعی و حقوق بشر؛

■ کمیسیون دائمی اقتصاد و دارایی؛

■ کمیسیون نظارت بر بودجه؛

■ کمیسیون دائمی مسائل حقوقی؛

■ کمیسیون دائمی فرهنگ، اطلاعات، گردشگری و ورزش؛

■ کمیسیون دائمی کشاورزی، منابع طبیعی و بوم‌شناسی؛

■ کمیسیون دائمی علوم و آموزش.

قوانین نمونه پس از تصویب در این مجمع، برای استفاده در فرایند قانونگذاری به مجالس کشورهای عضو توصیه می‌شوند. تهیه قوانین نمونه، یکی از ابتکارات مجمع برای همسوسازی سیاست‌های تقنینی و دیپلماسی پارلمانی بین کشورهای مستقل مشترک‌المنافع است.

مجامع پارلمانی منطقه‌ای از طریق پذیرش شرکای بین‌المللی در قالب اعضای ناظر به دنبال آن‌اند دامنه نفوذ و اعتبار بین‌المللی را تقویت و از تجارب سایر مجامع نیز استفاده کنند. در همین خصوص، مهم‌ترین شرکای بین‌المللی همکار با مجمع پارلمانی کشورهای مستقل مشترک‌المنافع عبارت‌اند از:

■ اتحادیه بین‌المجالس عرب؛^۱

■ مجمع بین‌المجالس آسه‌آن؛^۲

■ پارلمان آمریکای مرکزی؛^۳

■ سازمان پیمان امنیت جمعی؛^۴

■ انجمن پارلمانی کشورهای مشترک‌المنافع؛^۵

■ مجمع کتابخانه‌های اوراسیا؛^۶

■ اتحادیه بین‌المجالس جهانی؛

■ مجمع بین پارلمانی ارتدکس؛^۷

■ پارلمان آمریکای لاتین؛

■ مجمع پارلمانی سازمان امنیت و همکاری اروپا؛^۸

■ پارلمان پان-آفریقایی؛^۹

■ مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه؛^{۱۰}

■ مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی؛^{۱۱}

■ مجمع پارلمانی شورای اروپا؛^{۱۲}

1. Arab Inter-parliamentary Union

2. ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (AIPA)

3. Central American Parliament

4. Collective Security Treaty Organization

5. Commonwealth Parliamentary Association

6. Eurasian Assembly of Libraries

7. Interparliamentary Assembly on Orthodoxy

8. Organization for Security and Co-operation in Europe Parliamentary Assembly

9. Pan-African Parliament

10. Parliamentary Assembly of the Black Sea Economic Cooperation (PABSEC)

11. Parliamentary Assembly of the Collective Security Treaty Organization

12. Parliamentary Assembly of the Council of Europe

- مجمع پارلمانی مدیترانه؛^۱
- مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان؛
- کنفرانس پارلمانی دولت متحد روسیه و بلاروس؛^۲
- اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی.

۴. مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی

«سازمان پیمان امنیت جمعی»^۳ از ۱۸ سپتامبر سال ۲۰۰۳ (شهریورماه ۱۳۸۲) در راستای اجرایی شدن تصمیم سران دولت‌های عضو، به یک سازمان منطقه‌ای بین‌المللی تبدیل شد و مقر آن در مسکو قرار دارد. «مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی»^۴ رکن پارلمانی و مشورتی سازمان پیمان امنیت جمعی است که بخشی از دیپلماسی پارلمانی فعال روسیه برای هم‌گراسازی سیاست‌های پارلمانی جمهوری‌های شوروی سابق براساس قرابت جغرافیایی است. مجالس کشورهای جمهوری ارمنستان، جمهوری بلاروس، جمهوری قزاقستان، جمهوری قرقیزستان، جمهوری تاجیکستان و فدراسیون روسیه، اعضای مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی را تشکیل می‌دهند. «ویاچسلاو ولودین»^۵ رئیس هفتمین دوماي دولتی مجلس فدرال روسیه، در تاریخ‌های ۲۴ نوامبر ۲۰۱۶، ۵ نوامبر ۲۰۱۹ و ۲۹ نوامبر ۲۰۲۱ به‌عنوان رئیس مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی انتخاب شده است.

بخشی از دیپلماسی فعال مجلس دوازدهم نیز از طریق انتفاع حداکثری از پتانسیل دیپلماتیک کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی دنبال می‌شود که از مصادیق آن می‌توان به دیپلماسی فعال ابراهیم عزیزی، رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، در هجدهمین اجلاس عمومی «مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی» در مسکو و دیدار با سران مجالس کشورهای منطقه از جمله ویاچسلاو ولودین، رئیس دوماي دولتی فدراسیون روسیه، اشاره کرد. مباحث اجلاس هجدهم به‌سمت «قانون نمونه مقابله با تروریسم» و توصیه‌هایی در مورد آموزش نظامی - میهن پرستانه و بهبود قوانین کشورهای عضو در حوزه دفاع مدنی متمرکز بود. با استناد به اصل (۱۱) اساسنامه، ارکان مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی عبارت‌اند از [۲]:

■ شورای مجمع که به رؤسای مجالس کشورهای عضو اطلاق می‌شود؛

■ کمیسیون‌های دائمی؛^۶

■ شورای هماهنگی رؤسای کمیسیون‌های دفاع و امنیت مجالس کشورهای عضو مجمع پیمان امنیت جمعی؛^۷

■ مرکز حقوقی اطلاعات و تحلیل مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی؛^۸

■ دبیرخانه؛^۹

■ دبیر اجرایی مجمع پارلمانی؛^{۱۰}

■ «مجمع عمومی مجمع پیمان امنیت جمعی»^{۱۱} که مهم‌ترین رسالت آن، تهیه قوانین نمونه و ارائه توصیه‌هایی در مورد تطبیق قوانین

1. Parliamentary Assembly of the Mediterranean

2. Parliamentary Conference of the Union State of Russia and Belarus

3. Collective Security Treaty Organization

4. Parliamentary Assembly of the Collective Security Treaty Organization

5. Vyacheslav Volodin

6. Standing Commissions

7. Coordination Council of Chairpersons of Committees (Commissions) on Defense and Security of the Parliaments of the CSTO

8. Legal Centre for Information and Analysis of the CSTO Parliamentary Assembly

9. Secretariat

10. Executive Secretary of the Parliamentary Assembly

11. General Assembly of the Collective Security Treaty Organization

کشورهای عضو پیمان امنیت جمعی و هماهنگی آن با مفاد معاهدات بین المللی است.
مجمع پارلمانی پیمان امنیت جمعی از سه کمیسیون دائمی زیر تشکیل شده است [۳]:

الف) کمیسیون دائمی دفاع و امنیت

«کمیسیون دائمی دفاع و امنیت»^۱ وظایف زیر را انجام می دهد:

- هماهنگ سازی قوانین ملی کشورهای عضو مجمع پیمان امنیت جمعی در زمینه امنیت بین المللی؛
- تهیه و بررسی پیش نویس بیانیه ها و درخواست های سیاسی شورای قانونگذاری مجمع پیمان امنیت جمعی؛
- هماهنگی نظارت پارلمانی بر فرایندهای انتخاباتی در کشورهای عضو؛
- هماهنگی اقدامات هیئت های پارلمانی کشورهای عضو مجمع پیمان امنیت جمعی در عرصه های بین المللی؛
- حمایت و توسعه همکاری بین شورای قانونگذاری مجمع پیمان امنیت جمعی و سایر پارلمان ها و سازمان های بین المللی.

ب) کمیسیون دائمی امور سیاسی و همکاری های بین المللی

«کمیسیون دائمی امور سیاسی و همکاری های بین المللی»^۲ وظایف زیر را انجام می دهد:

- تدوین قوانین نمونه، توصیه ها و سایر اقدامات قانونی با هدف هم گرایی و هماهنگی قوانین ملی کشورهای عضو در زمینه دفاع و امنیت، مبارزه با تروریسم بین المللی و افراط گرایی، پیشگیری و رفع موارد اضطراری طبیعی و مصنوعی؛
- نظارت پارلمانی بر وضعیت نظامی - سیاسی با رویکرد ارتقای سامانه امنیت جمعی کشورهای عضو؛
- پیشرفت همکاری های نظامی بین کشورهای عضو از جمله پشتیبانی لجستیکی و نظامی - فنی از نیروها و ابزار امنیت جمعی.

ج) کمیسیون دائمی مسائل اجتماعی - اقتصادی و حقوقی

«کمیسیون دائمی مسائل اجتماعی - اقتصادی و حقوقی»^۳ این وظایف را انجام می دهد:

- تدوین توصیه هایی در مورد بهبود چارچوب نظارتی در حوزه نظامی - اقتصادی، در زمینه های مبارزه با مهاجرت غیرقانونی و قاچاق انسان و مقابله با قانونی شدن درآمدهای مجرمانه؛
 - تدوین قوانین و توصیه های نمونه در زمینه حقوق بین الملل بشردوستانه و همچنین حمایت اجتماعی از پرسنل نظامی، مأموران اجرای قانون، سازمان های امنیتی و سرویس های ویژه و اعضای خانواده آنها؛
 - هماهنگ سازی قوانین کشورهای عضو در زمینه کمک های بشردوستانه و فرایندهای مهاجرت؛
 - تنظیم پیش نویس اسناد نظارتی.
- دبیرخانه نیز وظیفه پشتیبانی سازمانی، اطلاعاتی، تحلیلی و مشورتی از فعالیتهای نهادهای مجمع را برعهده دارد که شامل این واحدهاست:

- اداره همکاری سیاسی؛
- اداره مسائل امنیت نظامی؛
- اداره مقابله با چالش ها و تهدیدها؛
- واحد سازمان دهی و برنامه ریزی؛
- بخش اداری.

سرگئی پسپی لاف^۴ مدیر اجرایی مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی است. انتصاب مقامات برای پست های سهمیه ای دبیرخانه

1. Standing Commission on Defense and Security
2. Standing Commission on Political Affairs and International Cooperation
3. Commission on Socioeconomic and Legal Issues
4. Sergei Posplov

توسط مدیر اجرایی و به صورت چرخشی هر سه سال یک بار و طبق توصیه کشورهای عضو مجمع پیمان امنیت جمعی انجام می‌شود. مقر دبیرخانه در مسکو قرار دارد. «مدیر اجرایی»^۱ دبیرخانه را هدایت می‌کند و فعالیت‌های ارکان دائمی مجمع را هماهنگ می‌سازد. او با تصمیم شورای دائمی و بنا بر پیشنهاد شورای وزرای امور خارجه، از میان اتباع کشورهای عضو برای یک دوره سه‌ساله منصوب می‌شود و در جلسات شورای دائمی، شورای وزرای امور خارجه، شورای وزرای دفاع، کمیته دبیران شوراهای امنیت و شورای دائم شرکت می‌کند.^۲

شکل ۲. رئیس و مدیر اجرایی مجمع پارلمانی سازمان پیمان امنیت جمعی

سرگئی پسپی لاف مدیر اجرایی مجمع 	رایزنی رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی با رئیس مجمع 	ویاچسلاو ولودین رئیس مجمع
--	---	--

۵. مجمع بین‌المجالس آسه‌آن

«مجمع بین‌المجالس آسه‌آن» معروف به «آیپا»، رکن پارلمانی و مشورتی «انجمن کشورهای جنوب شرقی آسیا»^۳ یا آسه‌آن است که در ۸ اوت سال ۱۹۶۷ براساس بیانیه بانکوک توسط اندونزی، مالزی، فیلیپین، سنگاپور و تایلند تأسیس شد. این نهاد پارلمانی در ۲ سپتامبر سال ۱۹۷۷ پایه‌گذاری شد و با نیم قرن تجربه، نقش مهمی را در تقویت منطقه‌گرایی در جنوب شرق آسیا و اشتراک‌گذاری تجارب پارلمانی بین کشورهای عضو و اعضای ناظر ایفا می‌کند [۴].

مجالس کشورهای اندونزی، مالزی، فیلیپین، سنگاپور، تایلند، برونئی، لائوس، میانمار، ویتنام، کامبوج و تیمور شرقی، یازده عضو رسمی این مجمع پارلمانی‌اند.

هر یک از مجالس عضو آیپا، ۱۶ نماینده در مجمع دارد. میزبانی اجلاس مجمع مجالس کشورهای جنوب شرق آسیا هر ساله به میزبانی یکی از اعضا برگزار می‌شود و رئیس مجلس کشور میزبان، به‌عنوان رئیس این مجمع پارلمانی به مدت یک سال انتخاب می‌شود. در سال ۲۰۲۶ میلادی، باجی دی،^۴ رئیس مجلس نمایندگان فیلیپین و فارغ‌التحصیل رشته اقتصاد از «دانشگاه سانتو توماس»^۵، ریاست این نهاد پارلمانی را برعهده دارد. رؤسای هیئت‌های نمایندگی سایر مجالس ملی در جایگاه نایب‌رئیس قرار خواهند گرفت. چنانچه رئیس پارلمان کشور میزبان به هر دلیلی قادر به ریاست بر مجمع نباشد، یکی از نواب رئیس، ریاست آن را برعهده خواهد گرفت. رئیس مجمع مکلف است نقش مجالس عضو را در پیشرفت منطقه‌ای، مدیریت پیش‌رویدادی بحران‌ها و توانمندسازی مراودات دیپلماتیک تقویت کند. در صورت دعوت، رئیس آیپا نیز در اجلاس رهبران کشورهای جنوب شرق آسیا شرکت می‌کند. او می‌تواند از رئیس کمیته دائمی آسه‌آن یا

1. Executive Secretary of the CSTO PA

۲. ماده (۱۷) اساسنامه.

3. Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)

4. Bojie Dy

5. University of Santo Tomas

نمایندگان وی برای حضور در مجمع عمومی آیپا دعوت به عمل آورد [۵].

افزایش کنشگری دیپلماتیک جوانان و بانوان نماینده از اهداف مشترک اغلب مجامع پارلمانی منطقه ای است. آیپا نیز از این قاعده مستثنا نیست و از مصادیق آن می توان به برگزاری سومین «مجمع مشورتی قانونگذاران جوان آیپا»^۱ در ۲۸ آوریل ۲۰۲۶ و «پنجمین اجلاس کمیته هماهنگی قانونگذاران زن آیپا»^۲ در ۲۷ آوریل سال ۲۰۲۶ اشاره کرد.

ساختار مجمع بین المجالس آسه آن شامل **مجمع عمومی**، **رئیس و دبیرخانه** است. اجلاس سالانه «مجمع عمومی»^۳ یکی از میادین مهم دیپلماتیک با حضور رؤسای مجالس کشورهای جنوب شرق آسیاست. دستور کار مجمع عمومی، در جلسه کمیته اجرایی مشخص می شود؛ هر چند به دلیل وقوع تحولات غیرمنتظره، امکان تغییر دستور کار جلسات وجود دارد.

«دبیرکل» توسط رئیس مجمع و تأیید مجمع عمومی برای مدت سه سال به صورت چرخشی و به ترتیب حروف الفبا منصوب می شود. او به عنوان رئیس دبیرخانه و مدیر اجرایی آیپا، کارکنان دبیرخانه را منصوب می کند. در صورت خالی شدن غیرمنتظره پست دبیرکلی، این پست توسط فردی که از پارلمان عضو و در رتبه بعدی برای سمت دبیرکلی معرفی شده است، پر خواهد شد. دبیرکل تمام قطعنامه ها و تصمیمات اتخاذ شده توسط مجمع عمومی را برای اطلاع یا اجرا به مجالس عضو ارسال می کند. یکی دیگر از وظایف دبیرکل، برآورد بودجه سالانه و ارائه آن برای تصویب در مجمع عمومی است.

آیپا از ۶ کمیته دائمی **مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، سازمانی**، **«مسائل ویژه مجمع بین پارلمانی آسه آن»** و **«نمایندگان جوان مجالس عضو»** تشکیل شده است. ابتکار عمل «جایزه خدمات برجسته مجمع بین پارلمانی آسه آن»، در سال ۱۹۸۹ در دهمین نشست مجمع عمومی در مانیل پیشنهاد شد. چنین جایزه ای به نمایندگانی اعطا می شود که خدمات ارزشمندی را برای آیپا انجام داده باشند.

۶. مجمع پارلمانی کشورهای ترک زبان

هویت و زبان مشترک به یکی از پیش ران های تقویت منطقه گرایی و پایه گذاری مجامع پارلمانی منطقه ای تبدیل شده است. **جمهوری ترکیه در زمره کشورهایی است که با استفاده از گویش زبان ترکی به دنبال ایجاد کریدورهای هویتی در آسیای میانه است که از مهم ترین مصادیق آن می توان به پایه گذاری «سازمان کشورهای ترک زبان»** اشاره کرد. «شورای سران کشورها»^۴ نهاد اصلی تصمیم گیری سازمان کشورهای ترک زبان است که در آن دستورالعمل های اصلی سازمان توسط رهبران کشورهای عضو تعیین می شود. کشوری که میزبان اجلاس عادی است، ریاست سازمان را بر عهده می گیرد [۶].

این سازمان نهادهای تابعه زیر را برای تقویت دیپلماسی منطقه ای پایه گذاری کرده است:

■ سازمان کشورهای ترک زبان^۵ (دبیرخانه در استانبول)؛

■ سازمان بین المللی فرهنگ ترک زبان^۶ (دبیرخانه در آنکارا)؛

■ دانشکده بین المللی ترک زبان^۷ (دبیرخانه در آستانه)؛

■ بنیاد فرهنگ و میراث ترک زبان^۸ (دبیرخانه در باکو)؛

1. Consultative Meeting of Young Parliamentarians of AIPA (YPA)

2. Meeting of Coordinating Committee of Women Parliamentarians of AIPA (WAIPA)

3. General Assembly

4. Council of Heads of State

5. Organization of Turkic States

6. International Organization of Turkic Culture

7. International Turkic Academy

8. Turkic Culture and Heritage Foundation

■ مرکز تمدن‌های عشایری^۱ (دبیرخانه در بیشکک)؛

■ شورای بازرگانی ترک‌زبان^۲ (دبیرخانه در استانبول)؛

■ مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان (دبیرخانه در باکو).

پایه‌گذاری «مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان» یکی از ابتکارات دیپلماتیک مجلس ملی جمهوری ترکیه برای ایجاد پیوندهای راهبردی بر پایه عناصر هویتی و تقویت پان‌ترکسیم در سطوح منطقه‌ای و از جلوه‌های هم‌گرایی هویت ترکی در عرصه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل است. مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان توسط رؤسای مجالس جمهوری آذربایجان، جمهوری قزاقستان، جمهوری قرقیزستان و جمهوری ترکیه در «دولماباغچه سرا» استانبول پایه‌گذاری شده و نفوذ نرم جمهوری ترکیه در بین ملت‌های آسیای میانه را افزایش داده است. در ۲۹ سپتامبر سال ۲۰۰۹، اولین اجلاس عمومی در جمهوری آذربایجان برگزار شد و با استقرار دبیرخانه این نهاد پارلمانی در باکو موافقت شد. ریاست مجمع نیز سالانه از یک کشور به کشور دیگر به‌صورت چرخشی و به‌ترتیب حروف الفبای انگلیسی تغییر می‌کند.

شکل ۳. اجلاس رؤسای کشورها و مجالس کشورهای ترک‌زبان در اکتبر سال ۲۰۲۵ میلادی [۷]

زبان رسمی مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان، آذربایجانی، قزاقی، قرقیزی، ترکی و انگلیسی است. مهم‌ترین اهداف این مجمع پارلمانی با استناد به اساسنامه آن عبارت‌اند از:

■ هماهنگ‌سازی قوانین ملی مجالس عضو؛

■ تسهیل گفت‌وگوی سیاسی بین گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک؛

■ تقویت منطقه‌گرایی؛

■ تقریب ملت‌های ترک‌زبان منطقه براساس قرابت تاریخی، فرهنگی و زبانی؛

■ تصویب قوانین مشترک در خصوص حمایت از ارزش‌های تاریخی، هنری، ادبی مشترک؛

■ تقویت دیپلماسی مکمل پارلمانی برای کمک به پیشبرد روابط سیاسی، اجتماعی - اقتصادی، فرهنگی، بشردوستانه و حقوقی بین کشورهای عضو؛

■ برگزاری «کارگاه‌های تخصصی»^۳ و ارائه نظرات حرفه‌ای در مورد کار کمیسیون‌ها؛

■ نظارت بر انتخابات در کشورهای عضو.

1. Center of Nomadic Civilizations

2. Turkic Business Council

3. Expert Workshops

از سال ۲۰۱۰ میلادی، هیئت‌های مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان بر انتخابات ریاست‌جمهوری، پارلمانی و همه‌پرسی‌ها در کشورهای عضو نظارت می‌کنند. هیئت‌های مذکور از حوزه‌های رأی‌گیری بازدید، روند آماده‌سازی را ارزیابی و با رأی‌دهندگان و نمایندگان حوزه انتخابات گفت‌وگو می‌کنند.

«شورای مجمع»^۱ شامل رؤسای مجالس عضو است و بالاترین نهاد تصمیم‌گیر این مجمع پارلمانی است. شورای مجمع، راه‌ها و چشم‌اندازهای تعمیق همکاری‌ها را بررسی می‌کند.

مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان، دارای چهار کمیسیون تخصصی دائمی در امور حقوقی و روابط بین‌الملل، همکاری اقتصادی، امور اجتماعی، فرهنگی و بشردوستانه، محیط زیست و منابع طبیعی است. این کمیسیون‌ها اجرای تصمیمات اتخاذ شده توسط شورای مجمع را تضمین و عناوین ارجاع شده به کمیسیون‌ها را بررسی و توصیه‌هایی را برای ارائه در جلسات عمومی تصویب می‌کنند [۸].

۷. مجمع پارلمانی ناتو

«مجمع پارلمانی ناتو» در سال ۱۹۵۵ به عنوان نهاد مشورتی سازمان پیمان آتلانتیک شمالی ایجاد شد. دبیرخانه این مجمع در بروکسل بلژیک مستقر است. با پایان جنگ سرد، دامنه اعضای این مجمع به مجالس اروپای شرقی و آسیای میانه نیز گسترش یافت. این مجمع یکی از رسالت‌های خود را اشتراک‌گذاری مهم‌ترین دغدغه‌های دفاعی - امنیتی مجالس عضو و ترسیم راهبرد مشترک تعریف کرده است. مجمع پارلمانی ناتو از ۲۸۱ نماینده از ۳۲ کشور عضو ناتو تشکیل شده است.

هیئت‌رئیس مجمع پارلمانی ناتو شامل رئیس، پنج معاون و خزانه‌دار است. «مارکوس پرسترو»^۲ حقوق‌دان و عضو اسبق کمیته دفاعی پارلمان پرتغال از حزب «اتحاد مترقی سوسیالیست‌ها و دمکرات‌ها»^۳ ریاست مجمع پارلمانی ناتو را برعهده دارد. اعضای هیئت‌رئیس فقط در صورتی رأی می‌دهند که هم‌زمان عضو مجلس کشور خود باشند. همچنین در مواقعی که رویدادهای داخلی یا خارجی نیاز به تصمیم‌گیری یا بیانیه مجمع دارند، رئیس مجمع نقش سخن‌گو را ایفا می‌کند. هیئت‌رئیس سه بار در سال قبل از نشست کمیته دائمی، تشکیل جلسه می‌دهد و در صورت لزوم می‌تواند جلسات اضطراری برگزار کند.

رؤسای پنج کمیته مجمع و رئیس گروه ویژه مدیریتانه، اعضای حقیقی کمیته دائمی مجمع را شکل می‌دهند [۹]. دبیرخانه نیز با مدیریت دبیر کل، مسئول تمام امور اداری، پژوهشی و پشتیبانی از کمیته‌ها و هیئت‌های دیپلماتیک مجمع را برعهده دارد.

کمیته دمکراسی و امنیت، کمیته دفاع و امنیت، کمیته اقتصاد و امنیت، کمیته سیاسی و کمیته علم و فناوری، پنج کمیته دائمی مجمع پارلمانی ناتو هستند. مجمع پارلمانی ناتو به منظور گسترش حوزه نفوذ در غرب آسیا، «گروه ویژه مدیریتانه و خاورمیانه»^۴ را نیز در سال ۱۹۹۶ پایه‌گذاری کرد که علاوه بر کشورهای عضو ناتو، هیئت‌های پارلمانی کشورهای جنوبی مدیریتانه (موریتانی، الجزایر، تونس، مصر، اردن، قبرس، مالت، فلسطین، لبنان و سوریه) و نماینده رژیم جعلی صهیونیستی نیز در آن حضور دارند. این مجمع تاکنون نشست‌های کارشناسی متعددی را با موضوع ایران برگزار کرده است که از مصادیق آن می‌توان به بررسی سناریوهای روابط ایران و عربستان در سال ۲۰۲۳ توسط «پال کوک»^۵ اشاره کرد. پایه‌گذاری «شورای بین‌المجالس اوکراین-ناتو»^۶ و «شورای بین‌المجالس گرجستان-ناتو»^۷ بخشی از دیپلماسی پارلمانی ناتو برای تقویت دیده‌بانی در آسیای میانه، قفقاز و محیط پیرامونی ایران و روسیه است.

1. Council of Assembly

2. Marcos Perestrello

3. Progressive Alliance of Socialists and Democrats

4. Mediterranean and Middle East Special Group

5. Paul Cook

6. Ukraine-NATO Inter-parliamentary Council

7. Georgia-NATO Inter-parliamentary Council

۸ مجمع قانونگذاری شرق آفریقا

یکی از جنبه‌های مثبت دیپلماسی پارلمانی آفریقا، موفقیت در منطقه‌گرایی پارلمانی با استفاده از هویت، فرهنگ، جغرافیا و نیاز اقتصادی و امنیتی مشترک است. از مصادیق آن می‌توان به «مجمع قانونگذاری شرق آفریقا»^۱ اشاره کرد که رکن پارلمانی و مشورتی «جامعه شرق آفریقا»^۲ است. مجالس هفت کشور اوگاندا، کنیا، تانزانیا، سودان، کنگو، «جمهوری بوروندی»^۳ و «جمهوری رواندا»^۴ اعضای رسمی این مجمع پارلمانی‌اند. هریک از هیئت‌های دیپلماتیک مجالس عضو، ۹ نماینده در مجمع دارد. اعضای هیئت‌های دیپلماتیک به‌طور غیرمستقیم براساس تنوع دیدگاه کشورهای عضو و حضور متوازن قانونگذاران مرد و زن در ترکیب آنها انتخاب می‌شوند. در اصل (۵۰) اساسنامه جامعه شرق آفریقا نیز تصریح شده است که اعضای مجلس قانونگذاری شرق آفریقا باید نماینده تكثر احزاب سیاسی و طیف‌های مختلف سیاسی در مجالس عضو باشند و نباید تمام اعضای هیئت دیپلماتیک از حزب حاکم معرفی شوند و لازم است نمایندگانی از جناح اقلیت مجلس نیز در ترکیب آنها حضور داشته باشند. از طرفی به دلیل رعایت اصل عدم تعارض منافع، هیچ کدام از اعضای هیئت دیپلماتیک نباید در کنار نمایندگی، سمت وزارت را نیز داشته باشند [۱۰].

مهم‌ترین اهداف مجمع قانونگذاران شرق آفریقا عبارت‌اند از:

- برقراری دیپلماسی پارلمانی متوازن بین کشورهای عضو؛
 - انتفاع حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی اقتصادی؛
 - تبادل تجارب موفق مجالس عضو در حوزه تدوین و تصویب لایحه بودجه کارآمد؛
 - تقویت کنشگری مجالس در پیشرفت منطقه‌ای؛
 - تبادل ابتکارات تقنینی و نظارتی بین اعضا.
- مجمع قانونگذاری شرق آفریقا براساس اهداف ترسیم شده، کمیته‌های دائمی زیر را پایه‌گذاری کرده است:
- محاسبات؛^۵
 - کشاورزی، گردشگری و منابع طبیعی؛^۶
 - اهداف عمومی؛^۷
 - حقوقی، قوانین و امتیازات؛^۸
 - امور منطقه‌ای و حل اختلافات؛^۹
 - ارتباطات تجاری و سرمایه‌گذاری.^{۱۰}

هر کمیته حدود هجده عضو دارد که ترکیب و رهبری هریک از آنها به‌طور مساوی بین کشورهای عضو تقسیم می‌شود. این کمیته‌ها مسئولیت نظارت بر اجرای مفاد پیمان و پیشرفت جامعه شرق آفریقا را برعهده دارند. در اصل، آنها بازوی فنی مجمع‌اند و نقش مهمی را در تصمیمات نهایی ایفا می‌کنند.

رئیس مجمع قانونگذاری شرق آفریقا، توسط اعضا و از میان کشورهای عضو و به‌صورت چرخشی انتخاب می‌شود. رئیس مجمع باید

1. The East African Legislative Assembly
2. East African Community
3. Republic of Burundi
4. Republic of Rwanda
5. Accounts
6. Agriculture, Tourism and Natural Resources
7. General Purpose
8. Legal, Rules and Privileges
9. Regional Affairs and Conflict Resolution
10. Trade Communication and Investment

با رأی دوسوم کل اعضای مجلس تأیید شود و اگر هیچ نامزدی با رأی دوسوم کل اعضا تأیید نشود، رأی گیری دیگری بین دو نامزد اول برگزار می شود؛ اگر در رأی گیری دوم هیچ نامزدی با رأی دوسوم کل اعضا تأیید نشود، نامزدی که در آن رأی گیری بیشترین تعداد آرا را کسب کند، به عنوان رئیس معرفی می شود. «جوزف نتاکیروتیماننا»^۱ از کشور بوروندی از سال ۲۰۲۲ تا سال ۲۰۲۷ میلادی ریاست مجمع قانونگذاران شرق آفریقا را بر عهده دارد. وظایف رئیس مجمع عبارت اند از:

- هدایت فعالیت های مجلس و کمیته ها و نظارت بر روند جلسات مجلس؛
- افتتاح، تعلیق و اختتام جلسات؛
- حصول اطمینان از رعایت آیین نامه داخلی؛
- حفظ نظم در مجلس؛
- دعوت از اعضا برای شرکت در جلسات؛
- پایان دادن به مباحث؛
- به رأی گذاشتن موضوعات و اعلام نتایج آرا؛
- ارجاع موضوع ها به کمیته ها مرتبط [۱۱].

۹. کنفرانس پارلمانی کشورهای حوزه دریای بالتیک

مجالس دانمارک، استونی، فنلاند، جمهوری فدرال آلمان، ایسلند، لتونی، لیتوانی، نروژ و لهستان، اعضای کنفرانس پارلمانی دریایی بالتیک هستند. اساسنامه «کنفرانس پارلمانی دریای بالتیک»^۲ در سال ۱۹۹۹ با تأکید بر هویت و جغرافیای مشترک به تصویب رسید. اجلاس ها هر سال در یکی از کشورهای عضو برگزار می شود. کنفرانس پارلمانی دریای بالتیک با سایر مجامع منطقه ای و بین المللی مانند «مجمع بالتیک»^۳ «شورای نوردیک»^۴ «شورای کشورهای دریای بالتیک»^۵ و اتحادیه اروپا همکاری نزدیکی دارد. هیئت رئیسه شامل رئیس و دو معاون است. رئیس به طور معمول، توسط پارلمان میزبان کنفرانس آینده پیشنهاد می شود.

محل برگزاری کنفرانس های سالانه از اصل چرخش پیروی می کند. همه مجالس ملی و منطقه ای عضو می توانند پیشنهاد میزبانی کنفرانس را ارائه دهند. هر کدام از هیئت های پارلمانی از پنج نماینده تشکیل شده است. میزبان با همکاری دبیرخانه کنفرانس، مسئولیت تهیه دعوت نامه، مستندسازی جلسات و پوشش رسانه ای جلسات را بر عهده دارد. همه شرکت کنندگان هزینه های خود را برای شرکت در کنفرانس تأمین می کنند. فقط نمایندگان مجلس و سخنرانانی که در برنامه ذکر شده اند، حق سخنرانی در صحن را دارند. تصمیمات و مصوبات در جلسه عمومی با اجماع گرفته می شود. قطعنامه مصوب به دولت های منطقه دریای بالتیک و رونوشت آن به اتحادیه اروپا ارسال می شود. «کمیته دائمی»^۶ به عنوان بالاترین نهاد تصمیم گیری کنفرانس پارلمانی دریای بالتیک، مسئول آماده سازی کنفرانس و نظارت بر ساختارها و عملکردهای آن است. کمیته دائمی شامل نمایندگان پارلمان از تمام مجالس ملی، منطقه ای و مجامع پارلمانی است [۱۲].

کمیته دائمی حداقل چهار بار در سال (آغاز سال میلادی، بهار، تابستان و پاییز) تشکیل جلسه می دهد. اولین جلسه باید شامل گزارشی از فعالیت و عملکرد کنفرانس و راهبرد کنفرانس در اتحادیه اروپا و اروپای شمالی باشد. کمیته دائمی، در صورت لزوم، «گروه های کاری

1. Joseph Ntakirutimana

2. Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)

3. Baltic Assembly

4. Nordic Council

5. Council of the Baltic Sea States (CBSS)

6. Standing Committee (SC)

موقت»^۱ یا سایر «نهادهای موقت»^۲ را تشکیل می‌دهد و «گزارشگران»^۳ را در مورد مسائل خاص معرفی و از کارشناسان خارجی برای کسب اطلاعات دعوت می‌کند.

«توصیه‌های سیاسی»^۴ در قطعنامه‌ای که با اجماع توسط کنفرانس تصویب می‌شود، در کمیته تدوین و تنظیم می‌شود. پیش‌نویس قطعنامه اولیه باید حداکثر ۶ هفته قبل از کنفرانس سالانه به هیئت‌های نمایندگی ارسال شود. عضو دعوت شده به کنفرانس باید نماینده پارلمان باشد. دبیرخانه شامل مقام‌هایی از اعضای کنفرانس و دبیرکل است که منابع تحقیقاتی را فراهم می‌کند و مسئول اداره سازوکار مالی مشترک کنفرانس و سایر امور اداری و سازمانی است. حقوق دبیرکل و کارکنان دبیرخانه به‌طور مشترک توسط همه مجالس ملی و منطقه‌ای عضو کنفرانس تأمین می‌شود.

۱۰. مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه

«سازمان همکاری اقتصادی دریای سیاه»^۵ نهادی منطقه‌ای است که با هدف کاربست ابتکارات سیاسی و اقتصادی برای توسعه صلح، ثبات و رفاه پایدار در منطقه دریای سیاه در تاریخ ۲۵ ژوئن سال ۱۹۹۲، با حضور «تورگوت اوزال»^۶ نخست‌وزیر اسبق ترکیه، در استانبول پایه‌گذاری شد. ارکان آن عبارت‌اند از:

■ مجمع پارلمانی همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه؛

■ بانک توسعه و تجارت دریای سیاه؛^۷

■ شورای تجاری همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه؛^۸

■ مرکز بین‌المللی مطالعات دریای سیاه^۹

«مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه»، بازوی پارلمانی و مشورتی «سازمان همکاری اقتصادی دریای سیاه» است. پایه‌های این نهاد پارلمانی با ابتکار فدراسیون روسیه و جمهوری ترکیه در ۲۶ فوریه سال ۱۹۹۳ در استانبول و براساس ظرفیت دیپلماسی پارلمانی سران شکل گرفت؛ به‌طوری‌که رؤسای مجالس جمهوری آلبانی، جمهوری ارمنستان، جمهوری آذربایجان، گرجستان، جمهوری مولداوی، رومانی، فدراسیون روسیه، جمهوری ترکیه و اوکراین، این مجمع پارلمانی را پایه‌گذاری کردند. مهم‌ترین اهداف این مجمع پارلمانی عبارت‌اند از:

■ مردمی‌سازی تصمیمات سازمان همکاری اقتصادی دریای سیاه؛

■ تقویت جایگاه پارلمان در نظام حکمرانی منطقه‌ای و انتفاع دیپلماسی اقتصادی از دریچه همکاری‌های پارلمانی؛

■ امضای تفاهم‌نامه اقتصادی پارلمانی دوجانبه یا چندجانبه میان اعضا؛

■ تصویب قوانین لازم برای اجرای مصوبات اجلاس سران یا وزرای امور خارجه کشورهای عضو؛

■ تقویت دموکراسی پارلمانی؛

■ تشویق همکاری با سایر سازمان‌های مردم‌نهاد و گسترش همکاری بین‌مجالسی با پارلمان اروپا.

1. Ad Hoc Working Groups

2. Temporary Bodies

3. Rapporteurs

4. Political Recommendations

5. Black Sea Economic Cooperation (BSEC)

6. Turgut Özal

7. Black Sea Trade and Development Bank

8. Black Sea Economic Cooperation Organization (BSEC)

9. International Center for Black Sea Studies (ICBSS)

«مجمع عمومی»، از ارکان مهم مجمع پارلمانی همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه است که همانند اتحادیه بین‌المجالس جهانی، هر ساله دو اجلاس بهاره و پاییزه دارد و دارای **چهار کمیته تخصصی** است:

■ کمیته امور اقتصادی، تجاری و مالی؛^۱

■ کمیته امور فناوری و محیط زیست؛^۲

■ کمیته امور حقوقی و سیاسی؛^۳

■ «کمیته امور فرهنگی، آموزشی و اجتماعی».^۴

هر کمیته برای هر موضوع یک گزارشگر (دبیر کمیسیون) تعیین می‌کند. مسئول تهیه پیش‌نویس گزارش و توصیه‌های سیاستی برعهده «گزارشگر کمیته»^۵ است.

«رئیس مجمع»^۶ به صورت چرخشی برای مدت ۶ ماه این سمت را برعهده می‌گیرد و به عنوان بالاترین نماینده مجمع عمل می‌کند. ریاست جلسات مجمع، هدایت مباحث، اطمینان از رعایت قوانین، حفظ نظم، دعوت از سخنرانان، پایان دادن به مباحث، اطمینان از وجود حد نصاب و طرح سؤالات و اعلام نتایج آرا از مهم‌ترین وظایف رئیس مجمع است. او همچنین نماینده مجمع در اجلاس‌های سران سازمان همکاری اقتصادی دریای سیاه است و در جلسات شورای وزرای خارجه سازمان همکاری اقتصادی دریای سیاه شرکت می‌کند. شایان ذکر است، «نیکیتاس میخائیل کاکلامانی»^۷ متخصص رادیوتراپی - غددشناسی که بیش از ۳۵ سال نماینده مجلس یونان بوده است، ریاست این مجمع پارلمانی را برعهده دارد.

«هیئت‌رئیس‌ه مجمع»^۸ شامل رئیس و ۶ معاون، ضمانت‌اجرای تصمیمات کمیته دائمی را برعهده دارد. دستور کار و محل برگزاری جلسه را تعیین و درمورد اعضای رسمی یا ناظران مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه در مجامع بین‌المللی تصمیم‌گیری می‌کند. هیئت‌رئیس‌ه مجمع سالی دو بار - یک روز قبل از مجمع عمومی - تشکیل جلسه می‌دهد و با «رای اکثریت ساده»^۹ تصمیم‌گیری می‌کند. «کمیته دائمی» شامل رئیس مجمع، معاونان رئیس، رؤسای چهار کمیته و رؤسای هیئت‌های دیپلماتیک مجالس عضو است. هر کمیته از میان اعضای خود، رئیس و دو نایب‌رئیس را که باید از کشورهای مختلف باشند انتخاب می‌کند و گزارش‌ها و توصیه‌های نهایی را برای بحث و تصویب نهایی به مجمع عمومی ارسال می‌کند.

«دبیر کل»^{۱۰} به پیشنهاد هیئت‌رئیس‌ه و توسط مجمع عمومی برای مدت چهار سال انتخاب می‌شود و در انجام وظایفش در قبال مجمع عمومی مسئول است. سه معاون دبیر کل توسط مجمع عمومی برای مدت سه سال انتخاب می‌شوند. دبیر کل، ریاست «دبیرخانه بین‌المللی»^{۱۱} را برعهده دارد که مقر آن در استانبول است و مهم‌ترین کارکرد آن برقراری ارتباط دائمی با مجالس عضو و تهیه پیش‌نویس اسناد است. «آصف حاجی اف»^{۱۲} دانش‌آموخته رشته ریاضیات و مکانیک از جمهوری آذربایجان، دبیر کل مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه است.

1. Economic, Commercial and Financial Affairs Committee

2. Technological and Environmental Affairs Committee

3. Legal and Political Affairs Committee

4. Cultural, Educational and Social Affairs Committee

5. Rapporteur of each Committee

6. President of the Assembly

7. Nikitas Michail Kaklamanis

8. Bureau of the Assembly

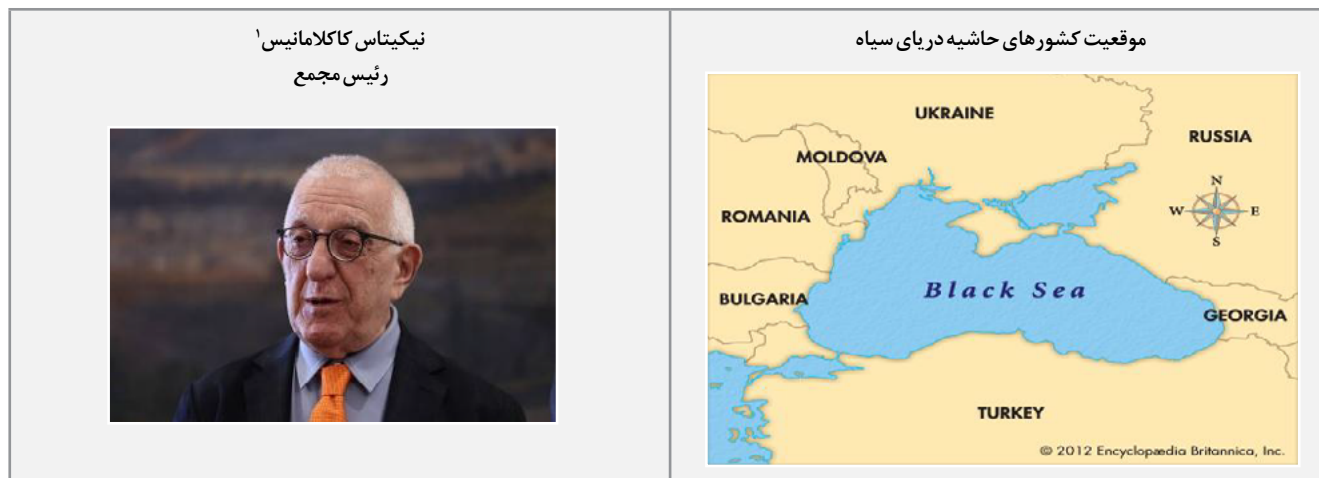
9. Simple Majority Vote

10. Secretary General

11. International Secretariat

12. Asaf Hajiyeve

شکل ۴. رئیس و ژئوپلیتیک مجمع پارلمانی همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه

تقویت همکاری با پارلمان اروپا از اولویت‌های فعالیت‌های مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه است. به‌طوری‌که از سال ۲۰۰۰ میلادی، نمایندگان پارلمان اروپا به‌طور منظم در جلسات مجمع عمومی شرکت کرده‌اند. هدف سمینارها و کنفرانس‌های مجمع پارلمانی همکاری اقتصادی دریای سیاه، تمرکز بر مشکلات توسعه‌ای از طریق **برگزاری نشست‌های خبرگانی** است. سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه برای بررسی تخصصی موضوع‌ها به تشکیل «کارگروه»^۲ مبادرت می‌ورزد. در هر کارگروه، یکی از اعضا به‌عنوان «کشور هماهنگ کننده»^۳ انتخاب می‌شود.

۱۱. جمع‌بندی

پایش مجامع پارلمانی منطقه‌ای در سطح جهانی نشان می‌دهد قاره‌های آسیا و اقیانوسیه در قیاس با سه قاره آفریقا، آمریکا و اروپا، کارنامه موفق‌تری ندارند. به همین دلیل یکی از الزامات تحول در فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم، نگاه راهبردی و عمل‌گرایانه برای تقویت منطقه‌گرایی پارلمانی با کشورهای همسایه، کشورهای پیرامونی و کشورهای همسو در سازمان‌های و بریکس پلاس است. در راهبرد دیپلماسی نهادی مجلس دوازدهم، مجامع پارلمانی باید براساس چهار عنصر **جغرافیا، هویت و زبان مشترک، تهدیدات و منافع مشترک و دیپلماسی اقتصادی** با توجه به شرایط جنگ رمضان و اولویت‌های فصل بیست و یکم قانون برنامه هفتم پیشرفت غربالگری و دسته‌بندی شوند.

فدراسیون روسیه و جمهوری ترکیه دو کشور پیشرو در حوزه دیپلماسی مجامع پارلمانی هستند و بخشی از راهبرد سیاست خارجی نوین این دو کشور از طریق نهادسازی پارلمانی دنبال می‌شود. بخشی از خلاقیت‌های دیپلماتیک مجالس آنها از طریق انتفاع حداکثری از ظرفیت وحدت‌بخش زبان، هویت، قرابت جغرافیایی و کردیدورهای انرژی با هدف تأمین منافع ملی و منطقه‌ای پایدار دنبال می‌شود. نکته قابل تأمل این است که رژیم منحوس و جعلی صهیونیستی، عضو ناظر برخی مجامع پارلمانی پیرامونی کشورمان است که از مصادیق آن می‌توان به عضویت ناظر آن در مجمع پارلمانی همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه اشاره کرد. به همین دلیل در ریل گذاری دیپلماسی مجامع مجلس دوازدهم باید مراقبت شود که هرگونه عضویت رسمی یا ناظر مجلس شورای اسلامی با مطالعه عمیق ساختار و بازیگران

1. Nikitas Kaklamani

2. Working Groups

3. Country Coordinator

رسمی و ناظر مجامع منطقه‌ای انجام شود. در حال حاضر رژیم صهیونیستی به دنبال عضویت ناظر در مجامع پارلمانی واقع در جغرافیای آسیای میانه است تا ظرفیت جنگ شناختی و روایی علیه کشورمان را در سازمان‌های بین‌المللی تقویت کند. به همین دلیل، ابتکار عمل و خلاقیت راهبردی هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در پایه‌گذاری یا عضویت رسمی و ناظر در مجامع منطقه‌ای باید با تبیین دقیق ارزش افزوده آن برای سیاست خارجی کشورمان تعریف شود.

جدول ۳. الزامات تقویت منطقه‌گرایی در راهبرد دیپلماسی پارلمانی مجلس دوازدهم

ردیف	توصیه سیاستی	دستگاه متولی	دستگاه معین	ملاحظات
۱	انتفاع حداکثری از جغرافیا، هویت، فرصت و تهدیدات مشترک در پایه‌گذاری مجامع پارلمانی منطقه‌ای	اداره کل امور بین‌الملل مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	توصیه می‌شود نقش عنصر جغرافیا و کریدورهای اقتصادی و هویتی در پایه‌گذاری مجامع پارلمانی منطقه‌ای تقویت شود که از مصادیق آن می‌توان به ابتکار عمل دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای پایه‌گذاری مجمع رؤسای مجالس کشورهای حاشیه دریای خزر یا اتحادیه مجالس کشورهای فارسی‌زبان و تأثیرپذیر از هویت ایرانی اشاره کرد.
۲	خلق ارزش افزوده از منطقه‌گرایی پارلمانی	اداره کل امور بین‌الملل مجلس شورای اسلامی	مرکز پژوهش‌های مجلس - وزارت امور خارجه	در ماده (۱۰۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت تصریح شده است تمام دستگاه‌ها در تمامی اقدامات خود در زمینه روابط خارجی ملزم به هماهنگی و همکاری لازم با وزارت امور خارجه هستند. ترسیم دیپلماسی مجامع پارلمانی بین دبیرخانه مجمع مجالس آسیایی، وزارت امور خارجه، اداره کل امور بین‌الملل قوه مقننه و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در پایه‌گذاری مجامع پارلمانی منطقه‌ای بر اساس اهداف مشترک، گامی مؤثر برای قرارگیری مجالس آسیایی در مدار قرن پیش رو قرن آسیاست.
۳	بومی‌سازی تجارب گزارشگران مجامع پارلمانی منطقه‌ای	مرکز پژوهش‌های مجلس	وزارت امور خارجه - اداره کل امور بین‌الملل مجلس شورای اسلامی	شرح وظایف گزارشگران کمیته‌های تخصصی مجامع پارلمانی منطقه‌ای، همانند وظایف دبیران کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی است. بومی‌سازی ابتکارات گزارشگران مجامع پارلمانی، می‌تواند به تحول‌گرایی در وظایف و کارکرد دبیران کمیسیون مجلس کمک کند.
۴	انتفاع حداکثری از اجلاس‌های دبیران کل مجامع پارلمانی منطقه‌ای	معاونت اجرایی مجلس شورای اسلامی	اداره کل امور بین‌الملل مجلس شورای اسلامی - وزارت امور خارجه	مشارکت فعال معاون اجرایی مجلس شورای اسلامی در اجلاس‌های مشورتی دبیران کل مجامع پارلمانی منطقه‌ای، یکی از روش‌های تقویت حمایت‌های ستادی از قانونگذاران و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی است.

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

- [1] IPA CIS, "Commonwealth of Independent States", 25. 08. 2026. [Online]. Available: https://iacis.ru/About_IPA_CIS/Mandate. [Accessed 05 09 2026].
- [2] Parliamentary Assembly of the Collective Security Treaty Organization, "CSTO charter", 25. 08. 2026. [Online]. Available: <https://pacsto.org/documents/ustav-organizatsii-dogovora-o-kollektivnoy-bezopasnosti>. [Accessed 06. 09. 2026].
- [3] Parliamentary Assembly of the Collective Security Treaty Organization., "Commissions of the CSTO Parliamentary Assembly", 28. 08. 2026. [Online]. Available: <https://pacsto.org/structures/komissii-paodkb>. [Accessed 11. 09. 2026].
- [4] ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (2026), "Establishment of AIPA", 25. 08. 2026. [Online]. Available: <https://aipasecretariat.org/what-is-aipa/>. [Accessed 06 09 2026].
- [5] AIPA President, "Faustino "Bojie" Dy III", 20. 08. 2026. [Online]. Available: <https://aipasecretariat.org/aipa-president>. [Accessed 13. 09. 2026].
- [6] OTS, "Political Cooperation", 25. 08. 2026. [Online]. Available: <https://turkicstates.org/en/areas-of-cooperation-detail/1-political-cooperatio>. [Accessed 10. 09. 2026].
- [7] Organization of Turkic States, "Photo Galleries", 15. 08. 2026. [Online]. Available: <https://turkicstates.org/en/photo-gallery>. [Accessed 02. 09. 2026].
- [8] TURKPA, "Commission", 10. 09. 2026. [Online]. Available: <https://turkicstates.org/en/partners-detail/turkpa>. [Accessed 15. 09. 2026].
- [9] NATO Parliamentary Assembly, "Assembly Structure", 09. 06. 20026. [Online]. Available: <https://www.nato-pa.int/content/assembly-structure>. [Accessed 25. 08. 2026].
- [10] East African Legislative Assembly, "Composition of the Assembly", 08. 09. 2026. [Online]. Available: <https://www.eala.org/about/category/composition>. [Accessed 12. 09. 2026].
- [11] East African, "Election of the Speaker from Office", 14. 08. 2026. [Online]. Available: <https://www.eala.org/members/speaker/category/election-of-speaker>. [Accessed 26. 08. 2026].
- [12] Baltic Sea Parliamentary Conference, "Standing Committee", 14. 08. 2026. [Online]. Available: <https://www.bspc.net/standing-committee>. [Accessed 08. 09. 2026].

عنوان: مجامع پارلمانی منطقه‌ای (۱)؛ الزامات راهبردی مجلس دوازدهم

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21948>

Permanent Link: https://report.mrc.ir/article_12000.html

Publisher : Islamic Parliament Research Center of Iran

گزیده سیاستی

پایه‌گذاری مجامع پارلمانی منطقه‌ای با کشورهای همسایه، پیرامونی یا در قالب سازمان همکاری شانگهای و بریکس پلاس براساس جغرافیا، هویت، منافع و تهدیدات مشترک با رویکرد اعتمادسازی پلکانی، بخشی از راهبرد توانمندسازی مقاومت ادراکی در برابر جنگ شناختی است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان یاسیداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۲۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir